

Meža stāvoklis Latvijā 2012. gadā*Gaisa piesārņojuma ietekmes uz meža ekosistēmām pirmā līmeņa monitoringa (ICP Forests) rezultāti*

Gaisa piesārņojuma ietekmes uz meža ekosistēmām pirmā līmeņa monitoringa (ICP Forests) mērķis ir veikt vispārīgu mežaudžu veselības stāvokļa novērtējumu, noteikt izmaiņas un to tendences, kā arī noskaidrot galvenos ietekmējošos faktoros.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem, Gaisa piesārņojuma ietekmes uz meža ekosistēmām monitoringa kopš 2012. gada ir valsts deleģēta funkcija LVMI "Silava". 2012. gada vasarā LVMI "Silava" speciālisti novērojumus veica 203 parauglaukumos (2011. gadā – 288) visā Latvijas teritorijā. Līdz ar ICP Forests Latvijas nacionālā kontaktcentra nomaiņu ir mainījies arī I līmeņa monitoringa parauglaukumu tīkls. 2012. gadā meža veselības monitoringa tika veikts 115 meža statistiskās inventarizācijas parauglaukumos un 88 iepriekšējā tīkla parauglaukumos. Kokiem parauglaukumos tika novērtēts vainagu stāvoklis (defoliācija – skuju/lapu zudums; dehromācija – skuju/lapu krāsas maiņa), kā arī atzīmēti vizuāli konstatējami koku bojājumi.

Pavisam kopā 2012. gadā tika novērtēti 3879 koki, 75% no tiem skuju koki, bet 25% – lapu koki. Jāpiezīmē, ka šogad no vērtējuma tika izslēgti 293 no iepriekšējos gados vērtētajiem kokiem, un to vietā izvēlēti jauni. Aizstāšanas iemesls bija neatbilstība tām prasībām, kādas tiek uzstādītas vērtējamajiem kokiem (piemēram, nolauzta lielākā daļa vainaga vai neatbilstība I–III Krafta klasei).

Par nebojātiem un viegli bojātiem (defoliācija līdz 25%), kas tiek uzskatīti par praktiski veselīgiem kokiem, atzīstami 92,1% skuju koku un 87,0% lapu koku; salīdzinot ar iepriekšējo gadu, skuju kokiem šis īpatsvars ir augstāks, bet lapu kokiem – zemāks. Parastās priedes vidējā defoliācija bija 19,7% (2011. gadā 22,4%), parastās egles vidējā defoliācija bija 16,8% (2011. gadā 20,7%), bērza vidējā defoliācija bija 20,8% (2011. gadā 18,0%). Apses vidējā defoliācija 2012. gadā bija 21,1%. Vissliktākais vainaga stāvoklis, līdzīgi kā iepriekšējos gados, bija osim – 28,3% (31,8% 2011. gadā), taču šie rezultāti iegūti no ļoti neliela vērtēto koku skaita.

Vizuāli novērtējamās bojājumu pazīmes vai faktori, kas varētu negatīvi ietekmēt koku veselības stāvokli, konstatētas 12,6% koku, kas ir līdzīgā līmenī kā 2011. gadā (12,2%). Izplatītākie bojājumu cēloņi ir cilvēka darbība (34,2%), kaitēkļi (23,0%), dzīvnieki (21,2%), sēņu izraisītās slimības (11,7%) un abiotiski faktori (7,6%). Bojāto koku sadalījums pēc bojājumu cēloņiem būtiski atšķirās no situācijas 2011. gadā, kad 21,3% bojājumu bija radījuši abiotiski faktori, 17,7% – cilvēka darbība, un 15,1% – sēņu izraisītās slimības. Salīdzinot ar 2011. gadu, būtiski pieaudzis kaitēkļu bojājumu īpatsvars. Atšķirīgais bojājumu cēloņu sadalījums skaidrojams gan ar izmaiņām parauglaukumu tīklā, gan ar egļu mūķenes (*Lymantria monacha* L.) radītajiem bojājumiem skuju koku audzēs, kas sākās jau 2011. gadā Rīgas apkārtnē. Salīdzinot bojāto koku īpatsvaru pa sugām, tas lielākais bija apsei (19,0%), bet mazākais – bērzam (10,5%).

Novērojumu dati un īss ziņojums par mežu veselības stāvokli 2012. gadā iesniegts ICP Forests koordinācijas centram.

Novērojumu dati (pievienoti pārskata pielikumā):

Forma A1

Forma B1

Forma C

Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution
 International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests *and*
 European Union Scheme on the Protection of Forests against Atmospheric Pollution
Annual report on health status of main tree species on the basis of defoliation:

Country (region):Latvia	total area of country (1000 ha): 6459	total forest area (1000 ha): 3162.3	forest area surveyed (1000 ha): 3162.3	<u>SURVEY 2012</u> CONIFERS form A1
Institution (National Focal Centre): Latvian State Forest Research Institute "Silava"		total coniferous area (1000 ha): total broadleaved area (1000 ha):	1453.6 1710.5	
Survey period: day/month - day/month/year (from - to)	15.07.-15.09.2012			

Classification		Percentage of trees defoliated															
		trees up to 59 years old							trees 60 years and older								
		1	2	3	4	5	6	7(1-6)	8	9	10	11	12	13	14(8-13)	15(7+14)	
species:							others	total							others	total	grand total
area of species:																	
no. of sample trees:																	2901
defoliation class	percentage of needle loss	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
0 not defoliated	0 - 10%																12.8
1 slightly defoliated	>10 - 25%																79.3
2 moderately defoliated	>25 - 60%																7.0
3 severely defoliated	>60% - <100%																0.1
4 dead	100%																0.8
total		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution
 International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests *and*
 European Union Scheme on the Protection of Forests against Atmospheric Pollution
Annual report on health status of main tree species on the basis of defoliation:

Country (region):Latvia	total area of country (1000 ha): 6459	total forest area (1000 ha): 3162.3	forest area surveyed (1000 ha): 3162.3	<u>SURVEY 2012</u> BROADLEAVE S form B1
Institution (National Focal Centre): Latvian State Forest Research Institute "Silava"		total coniferous area (1000 ha): total broadleaved area (1000 ha):	1453.6 1710.5	
Survey period: day/month - day/month/year (from - to)	15.07.-15.09.2012			

Classification		Percentage of trees defoliated														
		trees up to 59 years old							trees 60 years and older							
		1	2	3	4	5	6	7(1-6)	8	9	10	11	12	13	14(8-13)	15(7+14)
species:							others	total						others	total	grand total
area of species:																
no. of sample trees:																978
defoliation class	percentage of leaf loss	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
0 not defoliated	0 - 10%															8.9
1 slightly defoliated	>10 - 25%															78.1
2 moderately defoliated	>25 - 60%															10.3
3 severely defoliated	>60% - <100%															0.8
4 dead	100%															1.8
total		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution
 International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests *and*
 European Union Scheme on the Protection of Forests against Atmospheric Pollution
Annual report on health status of main tree species on the basis of defoliation:

SURVEY 2012
ALL SPECIES

form **C**

Country: Latvia

All species

no. of sample plots	no. of sample trees	% trees defoliated						
		class 0 not defoliated	class 1 slightly defoliated	class 2 moderately defoliated	class 3 severely defoliated	class 4 dead	class 2 to 4 moderately to dead	class 1 to 4 slightly to dead
203	3879	11.8	79.0	7.8	0.3	1.1	9.2	88.2

Return to: PCC of ICP Forests, Thünen – Institute for World Forestry, Leuschnerstr. 91, D-21031 Hamburg, Germany, e-mail: georg.becher@ti.bund.de